

המזמרה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחד החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשה למזמרה:

באוסטריא-אונגריא:

לשנה . . . . . 7 כתרם
 לחצי שנה 3 50
 לרבע 1.75

באשכנז:

לשנה . . . . . 8. — כתרם

ביתר הארצות:

לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית אין לחתום.

אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל השטח

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון שנ כתרם.

גליון בודד 12 הדר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נימר 76.918

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה „HAMICPE“

ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.

(בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 23 Października 1908.

גליון מב.

פראקא, כ"ח תשרי פ' בראשית תרס"ח.

היהודיות, שכבר נוסדו לעבודת האדמה ומלבד הקרקעות הרחבים, כרבע כל שטח הארץ, הנמצאים כבר בידי יהודים. הנניח את שעת הכשר הזאת, לבלתי בוא בדברים את הממלכות?

כפי הנראה עלתה באמת המחשבה הזאת לפני הוה"פ הציוני וכבר פנה בשאלת סדר אל איוו סמלכה (אנגליא), אם יש אפשרות, לדבר בוועידה, העתידה להועד על-אדות ארצות המזרח, גם על גורל היהודים וארצם העתיקה. אנחנו מיסדים את ההשערה הזאת על סכתב, שקבלנו מעיר ממלכת טורקיא מיהודים חשובים שם בידעת החכם-בשי ראש רבני טורקיא ה"ר חיים נחום. בו כתוב לאמר:

מכתב גלוי לאחב"י בארצות פורנו ולעורכי כתבי-העתים בפרט.

בהיות כי אחד מעורבי העתונים בעיר הבירה הזאת חפץ לתת לשמחה את ישראל, כתב לאמר: „בעת יבעונה הזאת, אשר רבו המתפרצים נגד הממשלה החדשה של ממלכתנו לנתחה לנהחים, מהעידים גם היהודים לשאול את פלשתניה מאתנו וממשלה לישראל בסמכם על משענת הציונים המיליונרים (?) אשר באירפה" וכו'.

על הרבה הזאת, אשר ביכלתה להשפיל כבודנו בין אחינו הטורקים, למרות אהבתם אותנו ואמונתם בנו, כבר נשלחו מדגומות לרוב עורכי העתונים בכירה, מחאה ברורה נגד הדבה הרעה הזאת. אחרי כי קרוב לחצי מיליון מאחב"י החיים

הנמטרה הזאת נכנסות תביעות, שאין להן יסוד משפטי, כגון תביעת רוסיא, להתיר לה העברת ספינות מלחמה דרך מצרי המים אשר לטורקיא, דרך הכספרום וההרדנלים, זכות שלא רצו הממלכות כברית הברלניות להודות בה, וכן תביעת אנגליא, לתת לה את ארץ מצרים לצמיתות, כמו שנמלה אוסטריא את בוסניא. וכמו שהחזירה אוסטריא לטורקיא שלומים בעד בוסניא את נליל נוכיבור, כן רוצה אנגליא להחזיר לטורקיא את האי קפריסין שלי ים בעד מצרים. ואפשר שגם איטליא תשמיע איה מענה על גדינת טריפוליס באפריקה, הארץ האחת, שנשארה עוד לטורקיא בחלק התכל השלישי מכל שלשלת מדינותיה שם. ויש לשער שגם-הארמנים והאלכנים יכאו במענות, לתת להם זכות אוטונומיה בתוך ממלכת טורקיא.

עתה עולה השאלה מאליה: האין עתה שעת הכשר, יצגם היהודים, כלומר ההנהגה הציונית, יגישו תביעתם על ארצם הקדמונית? בשעת הועידה הברלניית בשנת 1878 לא היתה עדיין הציונות בעולם ואף מושבה אחת לא היתה ליהודים בא"י, מלבד ישוב של שונוררים ומשתמחים על הקברים בצפת ובטבריה וכו'. היום יש לנו ישוב הגון בא"י, ירושלים מלאה שבי גולה מכל ארצות תבל ממש, ירושלים העיר הראשית היא עיר יהודית במלוא מובן המלה, כי שמונים אחוזים ממאה יושביה הם יהודים ולא דוקא שונוררים, וכן נוסד בינתיים ישוב הגון כיפו ובחיפא, שתי ערי החוף אשר בא"י, ישוב של אנשי מעשה, מלבד שלשים המושבות

בלב שמח וברגשי אהבה הנני מברך את המאורשים אחותי הוקרה מ' פעמי גאלרשטיין הי והמול"ג מר מאיר בן הרי הירש ליב לעפפעל מכשריסיב ואה אבותי ואבות החתן בכרבת מו"ט. משה ליב גאלרשטיין—זבארוכ.

שעת הכשר?

ממשלות אירפה האדירות נועצות עתה על אדות ועידה חדשה לתכלית עשית שלום בין ממלכות הבלקן, לכל תפרין מלחמה ביניהן, מלחמה שתוכל להביא על נקלה למלחמת תכל. הועידה תהיה כעין „קנגרס ברליני" שני, לדון על-אדות חלוקת טורקיא שניה, כי החלוקה הראשונה לא עלתה יפה, כי הכל הפרוה והשיגו גבולים. הפרוגרסה של הועידה, כפי שנתפשו מניסטי החוץ של רוסיא ואנגליא, היא: אשור השארת בוסניא בידי אוסטריא-אונגריא לצמיתות, אשור עמידת בולגריא כרשות עצמה, הסתפחות האי כרתים (קרעטא) בממלכת יוון, שלומים לטורקיא בעד הארצות, שנקרעו ממנה, שלומים לסרביא ולמונטניגרא בעד הנוק הרלטיבי, שגרסה להן התחזקות כל הממלכות שכנותיה. זוהי הפרוגרסה הגלויה, שנמסרה לכל יתר הממשלות הגדולות, שעל פיה תשלחנה ציריהן אל הועידה. אבל אין ספק, שמלבד הפרוגרסה הגלויה יש עוד פרוגרסה נסתרה, שאין מגלים אותה אלא מפה לאון, ובסתר יזעצו עליה על השלחן הירוק. בפרוגרסה

עירתי.

שרמושים.

מקדש לאחי י. ל. קלימין.

שם בכואך עירתי אגם קטן יש, דלוחים הם מימיו ומכוסים ירוקה עבה, וריח לו כריח... בצת-העיריה... גבול מגביל אנם זה את העיריה ומכתיר אותה כזר זהב... עומד לו אגם זה במעמ, ריחו וצכיחו ומזהיר להם, לבני העיריה, לאמור: ער כאן, יהודים, שיד לכם הכל, הרפש-רפשכב, הבצתה-בצכם ומותר לכם בהנאה ומכאן ואילך הכל אסור... כי שם יש ניר נאה ואילן יאה... ואם תהינו, חם ושלוש ועברתם את הגבול ויצרכם ושיאכם להנות, בראיה בעלמא, מאוהן השדמות העטופות בר ומן האחו הירוק, דמכם בראשבם... כי שם, בשדמות הללו, כריות חיות, דמתקירות „שקצים" ושוטים ארוכים להם... אכנים ככרות להם... וכלבים נושכים להם... הכל יש להם ואפילו ידים חזקות — ידי עשו!

ובאגם זה צפרדעים רבות בו, צפרדעים פרות בו. הנה הגיחה צפרדע אחת בראשה ברבה מתוך האגם, תחומה, וכלי נוע היא תרה ומביטה... מקרנית היא צפרדע זו... או אולי שלוחה היא מאת הצבור שבאגם, להתבונן אל מצבה של השמש, שם בים התכלת, בכדי

רק סתונית ערומה כציון נצבת על קבר פרחי החן —

ושירות שירות עוקרות צפרים. שנקשן חולת האור. לבקש שמים כהולים וקרים. נניצדנים. ודרור.

ובקרב הלב נענעים מפכים. להרחיק עמדם עוף. ומציעי ערפל רומות מפרחקים בעיני-תכלת ונוי —

ארץ רוחצת בזהב הקדם. מלאתי בלאי-חלום; ארץ ברובה. יששם הארו מנשק העבים כרום!...

א. ל.

פיליטון.

אחרי החג.

וקרני החמה ועירות ותשות. נדעך המו מאו. ומטפסוף הנשם ומקשקש בשמשות. כמעיר נרדמים משנת... ומשפעת הציצים לא נשאר שריד ברחבי שדה וניר. ורוחות צפון בקולם הצרוד יהמו יסבו עיר — ומסבבי החורשה נושרים העלים ונדאים באויר הלח — כגאחות כמושות... שגאנחי הדקלים, העומדים דומם ושה —

ובעמק ושרין שוכנת עצבת. מתו שושנות גם הן.

בצל דגל חצי הירח, כלם נאמנים לממשלה החדשה ומבקשים קיומה. בו בלילה נשלחו מדגרות, לשום לאל מחשבות פגול כאלה.

ואנחנו מבקשים מאת כל עורכי עתונים לאחבי ככל מקומות מושבותם, להזהר בדבריהם ולא השמע בם הוללות בואת, לדרוש פלשתניה או ידושלים וממשלה ליהודים. כי דברים כאלה יוכלו ח"ו לגרום לנו יושבי תיגרמה רעה החת טיבה. ומיחלים אנו, כי כל עורכי עתונים לבנ"י כאהבתם את עמם יפרסמו את המכתב הגלוי הזה ולהם ההיה צדקה.

על החתום באו מנחם פרחי ס"ט, חכם הקהל בחאיר-פאשה בקושטא הבירה. ויעקב פרחיה ס"ט, חכם ציוני עברי יווע לנו. זה האחרון מוסף עיר דברים אלה: למען כלל ישראל הנני מבקש לפרסם את המכתב הזה, כי אף על פי שהצינות היא איראל רם, אין העת הזאת שעה הכשר. ובשולי המכתב ברוב, כי החכם-בשי ראש הרבנים בטורקיא ה"ר חיים נחום היה באוהו מעמד בשליחת המכתב הזה.

מזה נראה, שנודע להטורקים, שעשה הוה"פ הצינוני איזה צעד בענין מענת א"י. כמדומים אנו, כי מלב רוב קוראי "המצפה" נוציא המלים בהביענו, כי הצדק עם חכמי אחינו בקושטא, כי אין עתה שעת הכשר לעסוק כדפלומציית ציונית. כי תועלת ממשית לא נשיג מן הועידה הנ"ל. שום ממלכה לא תסכים לקרוע את פלשתניה ממלכות טורקיא, אף לתת לה זכות אוטונומיה במדה קטנה, בעת שהכל רוצים חלק מממלכת העתומנים וקשה למלא חפצם וכל הממלכות מתאמצות לפים את ממשלת טורקיא ולבקש לה שלומים, למען לא יבאו הסכסוכים החדשים לידי מלחמה כללית. ההשתדלות תהיה איפא לריק, אבל הזק תזיק הרבה מאד. אם שואלים שאלה — נעשה טרפה, זהו משל יהודי מתאים מאד למצבנו עתה. אם לא נתערב מאומה בוועידה של ממלכות אירופה, תתן אותנו מלכות טורקיא גם להבא להתישב מעט מעט בא"י, ליסד שם מוסרי עבודה האדמה, חרשת ומסחר, להחיות את הארץ ולבנות חרותיה וברכות הימים, אע"פ שלא תהיה הארץ שלנו על הנר, נדע שהארץ שלנו כמובן תרבותי, כי קנינו אותה בעמלנו ושעת הכשר המקוה בא תבא גם היא. אבל אם נשאל שאלה עתה בעת הועידה, אם נכליש באופן הפלומטי את תביעתנו, אז יפסקו הליכה למעשה — טרפה, כלומר אין ליהודים כל חלק ונחלה, כל תקוה ותביעה בארץ אבותיהם. ואהת היא אם יצא פסק

הדין הזה בפירוש א"י מכללא או ברמז — התוצאות תהיינה ברורות ונראות: אסור הכניסה על היהודים לא"י יתחדש וכל תקותנו ומעשינו בפלשתניה יפסקו בפעם אחת. ועוד גם זאת: הטורקים, העם האחד בכל העולם, שנובל לומר עליו כפה מלא, כי הוא ירדנו האחד, נחמתנו האחד בענינו כימי נדורנו, יהפך גם הוא לאויב לנו וגורל חצי מיליון יהודים החוסים בצל דגל חצי הירח יורע גם הוא. להתערבותנו בוועידת אירופה יהיה לכל היותר ערך דמונסטראציה ואין התועלת הקטנה הזאת כדאית לכל הנזקים הממשיים, שיוכלו להניע אלינו ממנה. וגם אלו היה אפשר להשיג באמת איזו תועלת דפלומטית מן הועידה הזאת, אין אנו יכולים לסמוך כלל על פסקיה. הרי ידוע, שגם פסקי הקונגרס הברליני משנת 1878 לא נתקומו. טורקיא בעצמה היתה הראשונה, שעברה עליהם בדבר מקדון וארמניא. אף"כ עברה רומניא בענין היהודים ובלגריא בענין רומליא המזרחית ואיש לא כהה בהן. ועתה נעשה מה שנעשה. ומי זה יריב ריבנו אם לא יתקים הפסק בנוגע לנו.

בפלשתניה יש לנו עתה רק מטרה אחת: עבודה תרבותית לישוב הארץ למובתנו אנו ולטובת אוהבינו, העם הצדיק והישר, הטורקים. ומזה תצמח ישועתנו. אם תתממה — נחכה עוד.

ענינים מדיניים.

האשכנזים והמשכים. הסכסוך התדירי בין אשכנזים ומשכים הגיע בימים האלה להתגלות שנהא בגלוי ולמלחמת אנדופים בפראג. שני שבועות עשי האשכנזים אבסטרקציה בוועד המדינה, להפר את מועצת הבית, שהמשכים חושבים אותו למועצת הממלכה שלהם והוא להם קדש הקדשים בקניני לאומם. ההתמרמרות במחנה המשכים גברה מיום ליום עד שבישיבה האחרונה הגיע הקצף לידי מלחמה ממש בבית הועד, כל המשכים וכל האשכנזים נלחמו יחד, בליש נשברו, כגדים נקרעו וכל הבית נהפך לבית מרוח של אכרים. הממשלה נלחצה לסגור את הועד, כמו שררשו האשכנזים. על זה גברה חמת המשכים עד להשחית. ביום א' שבוע זה עשו המשכים פגרום גמור בכתי אשכנזים. פוצצו כל החלונות, הכו כל אשכנזי והשחיתו כל מה שיכלו. עד חצי הלילה ארכו המהומות בעיר ובעמל רב השקיט הצבא את העיר. ממחרת התחדשו ההפגנות. עתה רוצים המשכים לעשות לפרלמנט הכללי בווינ כמו שעשו האשכנזים

לבית מחמדס. מיד כאשר נסגר ועד המדינה בפראג מסרו שני המניסטרס המשכים פרופסור פידלר ופראשק את כתב התפטרותם, במפליץ היתה מלחמה גלויה בין אשכנזים ובין סוציאליים משכים ודם נשפך. והמהומות האלה נעשות בעת שאוסטריא צריכה לקבץ בחותיה ולעמוד הבן כלפי חוץ, בשעה שעמים גדולים וקמנים מסביב קמו להצר לממלכה ולהרע עליה תרועת מלחמה. הממשלה שלחה פקודה לפראג להשתמש באמצעים חמורים, להשקיט את הארץ ולמנוע כל פרעות ביד חזקה.

המצב במזרח. בשבוע שעבר עבר פחד מלחמה את הרוחות בכל הארצות, שמלחמה מזרחית נגיעה להן. סרביא ומונטינגרא שמשממה שלמה ביניהן עד כה ברבר משפט המליכה (הסרכים בקשו לבטל את מרכיב מונטינגרא, ולספח את המדינה הקטנה הזאת אל ממלכתם), התחברו יחד בעצה אחת לעמוד על נפשם נגד אוסטריא-אונגרי, שגולה את תקותן להגדיל את מדינותיהן בארמה בוסניא והרצגובינה. יושבי שתי המדינות היו נכונים למלחמה נואשת עם אוסטריא, אף על פי שידעו היטב, כי לא יוכלו לעמוד בפני חיל אוסטריא ובמלחמה הפיל ארצם גם היא ביד אוסטריא-אונגרי ולמלכותם יבא הקץ. גם בטורקיא ובבלגריא היו נכונים למלחמה. הטורקים והבלגרים התחילו כבר להסיע צבאותיהם אל הגבולות ונדמה לכל שמלחמה אין אפשר למנוע עוד. הטורקים לא רצו לותר על רומליא המזרחית ועל מסלת הברזל, שגולה משפלה בילגריא ובולגריא היא מדינה עניה ואינה יכולה לקבל עליה חובת לפים את טורקיא אף בכסף מחיר המדינה ומס"ב, ע"כ רק במלחמה ראו שתי הממלכות את ההברעה האחת. אך הממשלות הגדולות כלן פה אחד שלחו הזהרות לסרביא, לבלגריא ולטורקיא להשמר מעשות מעשה בקלות דעה, שאין לראות את התיצאות מראש. מלחמה במזרח תוכל להביא במיל ממלכות שלמות להמחות מעל פני הארמה וגם לסכסוכים אידיפיים כלליים. וכל הממלכות הגדולות רוצות עתה בשלום. ההזהרות עשו פעולתן הרוחות שקמו מעם וכל ממלכות המזרח נוטות להתפשר בשלום. רוסיא ואנגליא בקשו להקריל ועידה מכל הממלכות לעשות פשר בין ארצות המזרח, להקציב איזו תשלומים בשביל טורקיא מצד בולגריא וגם איזה פיוס לסרביא ולמונטינגרא מצד אוסטריא, אך טורקיא אינה בוסחה בישר אירופה והיא רוצה להתפשר בעצמה עם בולגריא. וכפי הנראה לא תצא הועידה אל הפעל.

שנוי ברוסיא. בקרוב תפתח הדומא והממשלה הקדימה לעשות איזו מעשים בממלכה ברוח רפירס לברלי, למען לא תתפאר הדומא, כי היא עשתה את

שייכל לבון בעריבת הזמרתו בשעתה, ולאמור שירה לפני מי שאמר והיה העולם עם דמדומי חמה בדיוק... שני עולמות: אגם דלוח — ושמי תכלה. ואין אחד נוגע בחברו...

ובשנודמן להם לגרי-אנס, לבא בדברים עם גרת השמים, הרי הם אניסים להתרוסס מעל חוג עולמם... כי מתוך מים עבורים אין לראות שמש מאירה... הצפרדע הסתכלה והציצה ופחאם נעלמה...

הצפרדע נטבעה — — — — — שאון החיים גדול כאגם ושאיין החיים גדול בעירה... קמן הוא האגם, קמנה היא העירה, קמנים הם בתיה, קמנים ובפופים ביושביה... הכל בכחינת ועיר אנפין...

מה גדולים מעשיך ר'! — — — — — שבת ברחוב.

עת הצהרים. הנעים, כלם מיכשים בגדי שבת, מתכנשים אגודות אנודות ומשתעשעים, נהנים הם מאורה של חמה, המפיצה את אורה ומחממת את כל, בלי הברל רת ומעמד...

יושב לו על כל אצטבה ואצטבה "מנין" של נשים, המהגות ב"צבור" ודנות: פשטידת אצטומכה של מי נצטמקה ביותר...

מנוחת שבת חופפת על כל. הנה מתמתחת לה עז אחת על גבי הקרקע

ומעלה נרה בהנאה משונה, מזקיפה את אזניה, מרימה את ראשה ומתמכרה לאותה המחשבה המלאה בכל ישותה והיותה. בהמה עניה זו כל כך עסוקה היא עד שאינה מגרשת את הזכוכים העוקצים אותה בלי חמלה. רומה כאלו אומרת: מצו, עקצו זכוכים עד כמה שבחכם מניע, כי שבת היום לר'...

ובשעה זו, שגם עץ לא ינוע וכל בר לא יווע, החם של שמש קיץ ממלא את הרחב והדרים בו כאיזו עצלות של רך... ויהודים, שהספיקו להתענג על שנת-שבת-צהרים דים, ושזו, השנה, המביעה את חותמה עליהם ורשומה נבר היטב בפניהם שנהקממו ובלפלוף שבעיניהם — מתגודדים פה ושם ומתאספים כנופיות כנופיות.

הנה יוצא לו יהודי גויץ, עברקן זכרסו בין שניו, פוסע הוא פסיעות קמנות בהרחבת הדעת מיוחדת, מתקרב לאחת הכנופיות ומטה און, בדי לקלוט את הענין, שעליו נדונים בני הכנופיה, ומיד משמיע גם הוא את קילו ומשתהף גם הוא בשיחתם.

אהם אומרים — הוא צועק — ציונים, שנואים הם עלי, שייך לומר שנואים, אסור לשנא, אלא פשוט נפשי סולדת בסמפני שאין בהם "ניד יהודי". איני הן ברוחניות, אלא פשוט בנשמיות, אני מוען, הנה שבת, למשל, ובי למה נקבעה השבת? אני שואל, אדם מישראל, בכל ימות השבוע הריהו מושך בעול, עמל

ויגע ב"שור במחרשה" ומעמו של תבשיל חם אינו יודע מהו ואפילו להתפלל בדבכי אין דעתו פנויה, קבור הוא השע אמות באדמה, והכל בשביל הפרנסה הבויה, הקשה בקריעת יב-ס"ף; אלא מה, באה שבת באה מנוחה והרי אתה מרגיש, שכל בכר המשא נגול מעל שבמך ואתה הנך אז אדם חפשי, בן חורין, ממש במלך, יבל אתה אז להתפיל, לאמר תהלים ולעין בספר בכל אויה נפישך, ולא עוד, אלא במיח אתה, בי שם בתנור ממונים מאכרים, שאצלם, אצל אמה"ע, אין אפילו המלך זוכה להם, האם קמנות היא מאבלים של שבת!

ולכסיף באים הכ-הציונים האלה — ומוציאים מעם לפגם בכל הדברים המיובים, שנמנו ביום השבת. למה להם כל אלה החבורות, השירים שהם מזמרים, הנאומים? — אני מוען — האין לנו בתי קלוין, זמירות יפות? דרשנים! האין ספר "תהלים", שגם אה"ע אינן מהבישות לקראי?

הוא אשר אמרתי אין בהם אפילו "ניד יהודי" —

צעירים שנהפקרו — ציונים — מתראים ממילים ברחוב, בדרך, נהקרים הם בשירה של חסידים, ההולכים להם עקב בצד אגודל, באותן האיזות העולות מן הרחצה...

התקונים. בן במל המניסטריום את מצב המלחמה בפולין ובמקומות אחרים. ותקונים שונים בסדר הממלכה הבינה, להציען לפני הרומא. גם המניסטר להשכלה שווארץ, שנחשב לנסוג אחור בכל חברי המניסטריום ובמל את חרות נתי הלמוד הגבוהים ואסר את הכתבת נשים באוניברסיטאות, גם הוא חזר מעט מדעתו והתחיל להסב את הגלגל קדימה. שאלה גדולה היא: מה גרם את השנוי הזה פתאום? יש אומרים, כי רק מקרה היה הנורם, כי בימים האחרים מתו פהאם אחרים מגדולי הריאקציה, שאחזו ביד חזקה את הסדר הישן ולא נתנו שום תקון לצאת אל הפעל. עתוני השחורים מעלילים על החפשים, כי המיתו את אדיריהם בסם המות והם מציימים, כי ינקמו נקמתם בעשותם— פגרומים ביהודים. אבל כפי הנראה נחלשה השפעתם ואין שומע להם. מעמד ראש הממשלה סטולפיץ, הנוטה לתקונים, נתחוק על אפם ועל חמתם של השחורים.

על המצפה.

מצנפות לבנות.

בטורקיא ובסרביא מחרימים עתה את כל סחורות אוסטריא-אונגרי וספינותיהן, יען קוו שתי הממלכות האלה, לרשת את מדינת בוסניא בזמן מן הזמנים, כאשר המוט קסרות אוסטריא והמחה מן הארץ, ופתאום התעוררה אוסטריא ולקחה את בוסניא לצמיתות, למורשת עולם. הטורקים והסרבים מרגישים בעמקי נפשם את אכזרן תקות שעשועם והם עונים את אוסטריא בחרם, באסרם לקנות את כל סחורה הבאה מאוסטריא ולהשתמש בספינה אוסטריא ואף נושאי הסבל בערי החוף בטורקיא ממאנים לפרוק ולטעון מעל ועל ספינות אוסטריא, למען תרע ממשלת אוסטריא, כי אין פוגעים בהרגשת עם שלם כלי ענש וגמול. אין הטורקים והסרבים יכולים לנקום באוסטריא החזקה מהם בחרב וכתוהה והם נוקמים בשרה המסחר, כי הנקמה הזאת בידם היא. ויש לראות מראש, כי תהיה אוסטריא מוכרחת להתרפס מעט לפני הטורקים, לתת להם שלומים ממשיים בעד התקוה, שגולה מידם, אחרי שהוצאת צבאה ממדינת נוביבור אשר לטורקיא אינה נחשבת עוד בעיני הטורקים. הבא עתה לערי טורקיא הגדולות ישתומם למראה עיניו; המצנפות האדומות הקדושות, אשר היו תמיר על ראש כל אדם בארצות המזרח, נעלמו פתאום כמו בפקודה ממרום ותחתיהן

הולכים הם לקליוזם, לדון ברברים העומרים ברומו של עולמם.

וכשאלה האחרונים מרגישים כדבור העברי המצלצל כפיהם מיד מתרחקים הם מהם.

— וי וי שכינתא בגלותא... עולה מחשבה במוחם.

— אלה בניך בוניך ישראל! נזרק מפי אחד הצעירים.

עלמה טפפה על פניהם וספר פולני תחת זרועה, הדבור העברי פגם את אוניה ושרט שרמט בהן.

עושה העלמה את חממה הנבונני... כאלו אומרת: — פוי אזיאטים!

— וקרשבקסי מה יהי עליו!
— אלה בנותיך ישראל!

לעילא אור יקרות המזהיב את מגדל המסגר של הנוצרים...

לתתא אבק, המרות אבק, אבק מחניק...
— כני היכלא דבסיפין — נשמע קול עורבי

הסעודה השלישית בקליוז.

נראו אורות בחלוני רקיע...
שם במרום כבר הבדילו על הנום...

באור נפיק כרוז:
שוכו יהודים לסבל דאנותיכם ו...
מ. ק. ל. י. נ. פ. י.

ישאו כל הטורקים עתה מצנפות לבנות, כיהודי קראקא כיום הכפורים, לפי שהמצנפות האדומות נעשות באוסטריא. כמעט לא נובל להאר לנו טורקי או סתם אדם מן המזרח הקרוב בלי פץ ארום, וקנאת עם במלה מנהג קדמון. ועלינו לזעזע, כי כל מנהג קדמון קרוש למחמדים כמו ליהודים. המנהג חשוב לכל מזרחי לא כרין תורה, כי אם בנשמתו, כאלהיו, והמנהג הזה במל בגלל רגש עלבון של האומה. — מה אנחנו רוצים בזה? יהי נא מעשה הטורקים למופת לבית ישראל אשר בגליציה. עד מתי יביאו להם יהודי גליציה מארץ אויביהם מצנפות לשבת, שמחיר כל אחד סאות שקל כסף ומחירו הולך וגרול? אף אם היה השמריימל של סובל הרוסי קרוש כל כך ליהודים בהפץ האדום להטורקים, היה נכון וישר לבטלו. אבל אינו כן. הלא בשום ארץ מבל ארצות תבל אין היהודים נושאים את זנבות הסובל בשבת ויו"ט רק בגליציה לברת. ומדוע יקשה כל כך לבטל את הליקסים הזה, שאין לו כל יסוד אף במנהגי היהודים, זהו רק לוקסוס פשוט ולוקסוס מנונה, המעשיר את רוסיא, את אותה רוסיא, שהרעה ליהודים מעט יותר, כמדימים אנו, מאשר הרעה אוסטריא לטורקים. ובשם שיש בירי הטורקים לנקים את הנקמה הקלה הזאת באוסטריא אף בכמול מנהג קדמון, הלא יש גם ביד יהודי גליציה לנקום בשונאיהם בכמול הלוקסוס המנונה של זנבות הסובל הרוסיים. אם יש קבלה ביד יהודי גליציה שמכרת היהודי החרד לשאת שמריימל בשבת, הרי אין הקבלה הזאת אומרת, שהוא מוכרח להעשות דוקא מזנבות רוסיים ולשלם בעד מצנפת אחת ארבע מאות כתר, סכום שאף הנסיכים והפרינצים אינם מוציאים בעד מצנפת אחת. מיליוני כתר מוציאה הארץ העניה גליציה בעד הזנבות האלה, להעשיר את הורגי אחיני ולוחציהם. אם זכינו לראות טורקים בלי מצנפת אדומה, מרוע לא נזכה לראות יהודי גליציה בלי זנבות רוסיים? כראש הביוקם הטורקי על סחורות אוסטריא עומדים היהודים בטורקיא, המה מקנאים קנאת הטורקים, להחרים את אוסטריא ואף נושא סבל יהודי בסאלוניקי לא יעזור ספינה אוסטריא לפרוק ולטעון. ומדוע אין יהודי גליציה יכולים להתעורר פעם ולהחליף את זנבות רוסיא בזנבות אחרים, שאינם מוכאים מארץ אויב ושאינ מחירם רב כל כך?

לולכים ורמחים.

בעיר לימאנו בא אצל סאנרץ בגליציה הקיפו כחג האחרון לולכים וחרבות, אהרונים וכדורי עפרת ביחד את הבימה וקריאת הושענא והושיעה נא התערבו בקריאות שגן! וזשירי ספאקאי! בחרבות שלופות שמרו שוטרים מזוינים את עטופי המליתות ואוחזי הלולכים, לכל יפצחו איש את גלגלת רעהו באתרוניהם בשעת אמירת, "למען רעת כל עמי הארץ". ירים טורמות, ילדים רטושים, נכשלים רמוסיכ, נערים קופצים בעד החלונות, נשים מיללות ופורשות כפים וחסירים מלקים, דורסים ומורטים פאוה וקנים, מקללים ומגדפים — זה היה מחזה, "עבודת אלקים" בזמן שמחתנו בביהמ"ד בק"ג הנ"ל. ירי עשו וקול יעקב התערבו להרמוניה בלתי נעימה והנכרים גרי העיר שחקו על משבתיהם של ה"זשירי", נדרו ראשיהם ואמרו: מה מכווערים אהליך יעקב, משבתותיך ישראל! — מה היה סבת הרב? הסבה היתה הקללה הישנה, שהחריכה לא ביהמ"ד אחר והורידה לשחת לא משפחה אחת בישראל, הסבה היתה — הוי, אנה נוליד את חרפתנו! — מכירת הרבנות בכסף! בן מודיענו איש נאמן וישר משם. יהודי העיר כלם, "יראים ושלמים" בנוגע לדקדוקי מצות מעשיות, אבל כפי הנראה ישנם שם הרבה קלים שבקלים בנוגע למצות מוסריות שבין ארם לחברו. שם שמש בתור רב הקהלה שנים אחרות הרה"ג ר' חיים יצחק ירוחם, שנתקבל ככבוד גדול זה כשנה בלי שחד וכלי מחיר לרב אב"ד בסצבור הישנה. כאשר רצו אנשי לימאנובא למנותו לרב קבוע קמו רשעי הקהלה, אנשי בצע והולכי במל ואמרו, שלא יתקבל שם רב בלי תשלומי כסף. בטענה הזאת העליכו את הרב הנ"ל, צערוהו ופגעו בכבודו עד שהיה אנום

לבקש לו רבנות אחרת וגם מצא. אז בחרו בעה"ב ברוב דעות רב הגון אחר, את הרה"ג ר' משה יוסף טייטלבוים, בן משפחה חשובה מאד מסאטארליא איהעלי באונגרן בלי כסף וכלי שחד. גם עליו קשרו אנשי הצעזע קשר, לענותו וליסרו עד שיכרח. מה עשו? קודם כל הביאו רב אחר העירה, להיות לצר ואויב לרב הנבחר. אח"כ הלשינו עליו, לפני כל בתי הפקודות, כי הוא כוגד בפולין, כי מאדיאר הוא ומחלל את קדושת הפולניות ובא לחרור ריב במרינה. גם בזו את הרב והשפילוהו בכל מיני בזיונות וזולזולים. והכל בשביל מה? יען לא חלק להם, "כסף לא יחרץ" ברצונם. (הכל ע"פ האיש המודיענו זאה, שאין לנו סבה לפקפק באמתות דבריו). בה נמשכה המחלוקת חרשים אחרים ולחג הסכות הזה התכוונו הנרגנים, להלחם את מלחמת ההכרעה. ביום א' של סבות סגרו את הקלויז (שנכנתה לשם מחלוקת) שלהם ובאו עם רכס החדש ועם חמשה שוטרים מזוינים ובראשם ראש האורחים, שהטעוהו בנכליהם ובמלשינות ובעדי שקר, לביהמ"ד, ללכדו בשביל רבם. בקולות הזרחא! גרשו הפראים איש איש ממקימו והשומרים עזרו על ידיהם בחרבות שלופות. מהומה נראה קמה בבית הי וכל המחזה, שהארנו כראש דברינו, נגלה לעיני הנכרים באמצע ההפלה. המתפללים גרשו בלם בפחי גפיש וביהמ"ד נסגר ע"י ראש העיר. כיום השני של החג נוכח כפי הנראה ראש האורחים, כי הטעוהו הרשעים ופתח את ביהמ"ד וההפלה נערכה בפחד ובכהלה תחת חסות שוטרים מזוינים והלולכים וקנה-הרובה, האתרוגים וכדורי העפרת הקיפו את הבימה ביחד. שלשים קובלנות הוגשו אל בית הדין של ענשים והמלחמה כחג בביהמ"ד בלימאנובא העסיק ימים רבים את בתי המשפט, למען רעת כל עמי הארץ, איך עורכים יהודי ערים קטנות את עבודת האלקים בזמן שמחתנו ואיך מקבלים הם רבנים באי-כח תורת ה'. זהו פרי מכירת הרבנות בכסף.

על המילה.

מקרה קטן קרה בווארשא והרעיש את יעד העלים הקטן שלנו. ילד ערל בן יהודי מתבולל מת שם ולא אבו משרתי הקהלה לקברי בכיהק היהודי עד שנמול אחרי מותו בדיון. מקרים כאלה יקרו לרוב בכל מקום ואין יודע ואין שומע. אך אבי הילד הזה הוא עז פנים וקבל על הקהלה הושידובקית בעתונים פולנים וסופרים מתבוללים אחרים סיעו לו והעתונים הפולנים בווארשא פסקו, כי עת ליהודים לבטל את המילה, המנהג "הברברי" של הזמן העתיק. לכל זה אין לשים עוד לב, הגילים אנחנו מאו, כי זרים מתערבים בעניינינו הפנימים ומזכים אותנו בעצות טובות ופושעי ישראל עוזרים על ידיהם ומסיתים איהם כיהודים. אך מה שעורר את העתונים היהודים לקום נגדם הפעם, היא העובדה המעציבה, כי בין פושע ישראל, שקמו למלא אחרי העתונים הפולנים, נמצא גם "גרול עמנו" החדש — שלום אש. הוא שם לבו כאחד הגדולים, אחרי ששתי דרמות שלו זכו להתקבל בכמות אירפה והוא מודה, כי בזה כבר נעשה מומחה לחוות דעתו בכל דבר מרום מושבו באלימפ והוא מחרף ומגדף את התורה ואת תופשיה ידורש כנביא חדש לבטל את המילה. העתונים "היינט" ו"אונזער לעבען" הגידו לו דברים חדים והודוהו לרעת את ההברל הרב, שבין גדולי הדור טולסטוי, בירנון וכו', המגידים לעמם פשעם וכיננו... וה"מגבלט" הלכובי, אשר זה חרשים אחרים הוא ממשיך בלי הרף את ריבו הצודק עם גבורי הועידה במשרנוביץ, מצא מקום לעצמו חובו משלום אש גם בענין זה. הריב כשהוא לעצמו הוא כאמור צודק, אף שאין בזה כל חדש. הלא ידענו כלנו, כי קנאי הזרנגן לא מתוך קנאה לאומית בקשו לעשותו ללשינוני הלאומית, כי אם, כמו שאמרנו או, קצת מתוך עם-הארצות וקצת מתאות התבוללות. הלא הועידה עסקה יותר בכמול שפ"ע ובוכוחים תיאולוגים מאשר בחוק הזרנגון. אך קושיא חזקה קשה לנו בריב החדש הזה. העתונים הזרנגונים האלה עצמם עמדו בפולמס תורוויץ — לוד בצד הורוויץ ומסרו

נפשם עליו הצדיקו ולא השגיחו אף על רעה הקהל, שההרגזה נגדם בצדק. ומה ראו על ככה לקום בקצף גדול כל כך נגד אש ולחוס על הרגש היהודי דנעלב? מה זה הרשיע שיום איש יותר מבעל ה"סיני"? שלום איש רוצה לבטל את המילה, אבל הוא אומר בפירוש במכתבו, כי היהדות יקרה בעיניו מפני עקרם אחרים ובעל "סיני" רוצה לבטל את כל היהדות, שמילה היא רק אחד בפרישה. הרי לא נזכר לשער, כי החזק, שמצאו בין שני "גדולי ישראל" אלה, הוא רק שהורוויץ הוא עשיר גדול ואש עני גדול. הנני מכירים את עורכי שלשת העתונים הנ"ל כאנשים שהמצב החמרי, התלוי במקרים חיצוניים, לא יבריע בעיניהם בדבר גדול כזה. גם קשה להחליט, כי מעט התורה והדעה שלמד הורוויץ יתן לו יפוי-כח לעסוק בבטיל כל היהדות ומעט הכשרון של אש לא יתן לו יפוי-כח אף לעסוק בבטול מצוה אחת. ושלום אש אינו גליצי, שהיה חובה להשפילו. יותר אפשר לשער, כי האנשים חזרו בתשובה, אף שבטוחים אנו שיתבישו להודות על זה. ואם אין ראיה לדבר -- זכר לדבר: עורך ה"מגבלט" מר משה קלוינמן היה לפני שנה המים רעים עם קנאי הזרנגים. קוראי "המצפה" יזכרו את מאמריו "לשאלת השפות" ב"המצפה" גליון 26 וגליון 28 שנה שעברה ושם סיס: "הממליצים על הזרנגים הם יהודים לא פחות טובים מן הקמים כנגדו ורק את אשר השיש טובה העם בפיהם אותו הם מדברים". ע"פ דבריו שם קשה מאד להבין מאמריו נגד הזרנגים ב"מגבלט", אם לא נאמר שחזר בתשובה בראותו כי עמל הבוגדים עושה פרי ביוסיא... אבל מה יעשה אם ישלח לו מר הורוויץ מאמרים להרפיטס ב"מגבלט". האכיס אנו לראות מה יעשה.

פיליטון קטן.

מסודות המערכת.

רבותי, לא רבי ולא בן רכי אנכי והריני נוהג לבס שרירים. העורך מסר לי לפני החג צרור מכתבים, לחטט בהם ולעשות מהם מאמר "מרפש הקהלות". בריתי מהם המכתבים הנוגעים לקהלות ועוד נשארו בידי מכתבים אחרים מהימים האחרונים, שהיו נועדים לסל המערכת ומשם אל התנור ככל אשר לפניהם. אך אני חמלתי עליהם והצלתיים כאור מצל מאש ואת השיריים האלה אציע לפניכם כלשונם, בלי כחל ושרק. ובכן הא לכם מסודות המערכת או כשתרצו: מרפש המערכת.

המכתב הראשון. אל כבוד הרב החכם מורג חרוץ בעל פיפיות המשביל המפורסם (התארים מכילים חמש שורות ומחצה ואקצד בהם). ארשה"מ ארהיב בנפשי עוז לחלות פניו המאירות בסמכי על טוב לבו ועל תפצו הטוב להגדיל תודה ולהאריך, לבאר לי בארגו המכתבים את כל הפרק העשירי של שמונה פדקים להרמב"ם, שנתחבטו בו כל למרני ומשבילי עירנו ולא מצאו בו כל אנשי חיל ידיהם ורגליהם. גם אולי יודע כבודו לבאר היטב את ספר יצירה ביאור מספיק ע"פ פרד"ם, יהי נא בטובו לכארו לי בארגו המכתבים וכדרך אנכ גם את פירוש קרשקש על המורה נבוכים עב"פ מן החלק הראשון כי לא זכיתי להבינו. ואוכל להבטיחהו, שבאשר אהי פנוי מעט משרדתי הרבים אחתום איה על "המצפה" ואשדח כסף חתימה על רבע שלם וממני ידאו וכן יעשו כל אנשי מקומי כיד ה' הטובה עלי, נ"ב. גם יאבה נא כבודו לענות לי בארגו המכתבים איך אוכל להשיג זכות ורשיון שקורין קאמצעצי, על עשיית שבד של שעורים ואיך עושים אותם, כי שמעתי שכבודו הרמה מתעסק בהרחבת היגדרת סטירי (אינדוסטריה?) בגאליציען. אך על כבודו לדעת כי קרן הרבה שקורין קאפיטאל אין לי. וישמענו נא עצה טובה כאיזה מקום אוכל להשיג קרעדיט ליסוד הפאבריק ולמצוה גדולה יחשב. הקטן יצחק אייזיק בהרב המו"ץ דפק"ק במלניב יצ"ו.

המכתב השני. עורך נכבד! הנני שולח בזה סך 30 העללער במרקאות בעד הרפסת ברכת מו"מ הרצוף בזה. אמנם ידעתי, כי המחיר הוא 60 העללער.

אך עליך לבכר אותי ע"פ אחרים ולהרפים בחצי המחיר, כי בודאי ידע לך, כי אבי דודו של גיסי נ"י היה ג"ב משכיל עברי בילדותו ושלח שירים אל "המגיד" ואל "המבשר". אולי ארוך הוא נוסח הברכה ביותר, אלא נא הנע בו יד המערכת לקצרו, כי כל מלה נכתבה בכונה מיוחדת ואנוס הייתי להאריך במקום שאמרו לקצר. אם לא תוכל להרפים את הבמו"מ שלי בגליון אחר תוכל להרפיסה בהמשכים בשרישה גליונות או גם בארבעה. אבל אל השכח לחתום שמי תחת כל המשך. ואקוה כי הקוראים יהנו מן הנוסח שלי יותר מאשר יהנו ממאמרך ומפיליטונך, שאין להם מעט וריח. לעאפאלר אינגאץ טיפשיץ.

המכתב השלישי. אדוני העורך! (כפי הנראה שלח בעל המכתב כסף חתימה ל"המצפה" והכסף עם ההמחאה נמסרו ע"פ מעות בבית הראר לאחר) פליאה רעה ממני נשגבה לא אוכל לה, זה שהי שבועות ששלחתי כסף חתימה ל"המצפה" ואני מחקה בכל יום על ביאת הגליון כמו על ביאת המשך ואיננו. הנה דרככם מאז נגנוב את הכסף ולגזול את הגליונות ולגנב פיבם ילשמוק? אם ככה אתם עושים לא יחרוך רמיה צידו. לא יהיה לבס ברכה בכסף הגזול הזה, זה הוא ווירטשאפט יהודית, רק יהודים יובלו לרמות כן את הבריות. אני מקבל בכל יום שש עתונים פולנים ועשר עתונים אשכנזים וגם זורנאל צרפתי ובזאת לא קרה לי עוד. רק יהודים נגבים רמאים זרע מרעים יעשקו את הבריות ויריקו את כיתיהם. ועוד הם מתעוננים על אנטיסעמיטיזמוס! איך לא ירדפו אתכם אם ככה אתם מתנהגים עם ב"א? הנני עליכם נגבים וראיה לבס איך לרמות ולגזול. בקיצור אם לא אקבל את הגליונות ואת כספי בחזרת הפאסט אמסור את דיני אל הפראָקוראטאָריום וילמד אתכם דרך ארץ. אין אנשים אלה מזוהרים. אני אומר לך המו"ל ריאקציאנער אתה, קלעריקאלי נורא, בשביל הגזולה הלוה, שלא נשמעה עוד כמוהו מימות עולם. בן עשה לי גם ה"מאגבלאט" היהודי מלבו, גם לו אבשוף את זרועי הנטייה. בשבוע העבר הודעתני אותו במכתב מיוכר, כי נדרתי שמונה העללער לקרן הקימת -- כי עליכם לדעת, כי ציוני רותח אני -- ועוד לא פרסם נדבתו גם הוא ריאקציאנער בזוי, יהודי אדור, היטב אמר אבי נ"י: עם יהודים טוב ללכת רק אל ביהכ"נ. כלם נגבים וחמסנים. כל הצרות הבאים עליהם רק צדק ומשפט אמת הם, האנטיסעמיטיים הצדיקים ואתם הרשעים. בברכת ציון. יאָאכיס קאָה אַנע.

המכתב הרביעי. אל כבוד האמרעחס. מה זה עתישם לי? רציכה כזה! מה רציתם ממני? למה עתישם אותי ללאג ולקלה? והגרמו לי אנמס נפש בלימה וברפה עד שבושה לי לציות החוצה. כי הקל אומרים שאיני יודע לכטוב אף שמות אנשים. בברכת מו"מ שהטפאסתם בשמי בגליון ר"ז הרפאסתם שם אבי הכלה שמעיריל בלי י' לפני ה' ואין שום אדם יכול לקרוא אותו. לכן אם תרצו לחיות טוב עמדי התאפיסו עוד הפעם את הבמו"מ בגליון הבא בראש הגליון למען יפול על העייניים ויריץ קורא בו ואל תשקבו להארפים שמעיריל עם יו"ד בעמצא. למען השעם אל תשקבו. עוד הפעם אני מבקש ממעלהכעם שלא לשקוח ולהקים י' אחרי הרייש של שמעיריל. גם זכרו טוב לחסום שמי באר היטב נאום אלמער מאיר ישראל המחוננו אייוראד לומפענקליובער.

המכתב החמישי. לעורך הנכבד של "המצפה" בקראקא". אני דורש ממך לבאר לי תיכף ומיד את מי חקיתי ואת מי זיפתי בציורים ששלחתי לך. במכתבך הגלוי, שכתבת אלי, גזרת, כי "הפיוט שבהם אינו פיוט טבעי אמתי, כי אם מלאכותי, חקוי מעשה אומנים". מזה משמע שתחשרני, שעשיתי מעשה זיוף, כלומר חקיתי מעשה מופר אחר ואפשר גם תחשוב שהעתיקתי נעשה אחרים ותחמתי שמי תחת הנגבה, או אולי נגבתי גם כסף או גם רצחתי. כזה פגעת בכבודי כאופן גם, נגב אני בעיניך, השמעת? נגב! ומי יודע מה עוד, בעוד שכל חכמי עירי יודעים, כי אני, מופר מקורי, מקורי, זכור, ואל תשכח: מקורי.

תוכל לשאול את המשכיל הידוע מר ש. אם לא העיד בעצמו, שציורי כלם נאים, נאים, נאים ואין בהם אף שגיאה ארהונרפית אחת. גם דע אדוני, שאני אינני עוד נער קטן, כבר התחיל זקני לצמות וב"מגבלט" היהודי כתוב בפירוש, כי חתימת זקן היא הקוואליפיקציה לכתיבת פיליטונים והוא בודאי יודע, כי עורך המ"ב אינו גליצי. ובאמת אבטיחך, שאינני זוכר עוד בתי פישתני את המכנסים הקצרים. ולא אתן לשים כבודי לכלמה ע"י עורך גליצי -- כלומר גליצי -- כמורך. אם לא תרפים התיכף ומיד ממש את כל פיליטוני המונחים אצלך, או הנך ריאקצינער בזוי, קלריקלי נירא ואיום, יעזואט ואינקוויזיטור גדול. ואעשה אנימצוא בעירי, שלא יחתום עוד שום אדם על עיתונך הגליצי -- התשמע? הגליצי -- הנסוג אחר המואס בציורי מעשי ירי, שהם באמת טובים מכל מה שנרפס ב"המצפה" עד כה. גם נכון אני לתבוע עלבונני בער כאות ותדע את ידי הקשה. באח וכידירי איעצך, להרפים את כל פיליטוני, למען תנצל מבית האסירים. זכור, אל יהי הדבר קל בעיניך. הנני שואל אותך: העושים כך? להוציא רבה כזאת ועוד לפני יום הכפורים, לכנות חברו נגב או רוצח כשאין יודעים, כשאין יכולים להוכיח, שאמת הכנוי הזה, לא תוכל להיכח זאת אף גם בכל הדברים שבעולם. אנכי לא זיפתי ולא חקיתי אף שלש מלים, אף שתים, אף אחת. רק בזאת הפיסני: שתדפים את ציורי כלם, כלם, ברם ואמחול על כבודי, שחולל על ירך בתנפ-תנפ-חנפ. כשאניך מרפיסם, כאלו הנך עומד על דעתך, כי נגב אני -- נהראה פנים בבית המשפט של ה"מ בקראקא. אינני הורוויץ לירא מערכאותיהם. כדברים בעלמא לא אהפוס. בכעם ובחרון אף. שלך בניציון גערננראָס.

המכתב הששי. לכבוד העורך היקר המשכיל המפואר החכם והנכון והאהוב והחכיב והנחמד והנעים וכי'. הנני שולח לך מרקאות הפאסט בער 12 העללער מתנה, שוחד בלעז. למען תרפים בטיבך את פיליטוני הנאה, והנני מבטיחך, שאם רק תרפיסהו ישלחו לך פיליטונים יפים כאלה גם כל חכרי וידידי, הלא הם בונם, משה מאיר, יאָקיל, שמואלצין, הירש ליב, נחום אליהו, נפע"י וגם המשכיל הגדול המפירסם לשם ולהלהלל בכל עירנו כמר אהרן שמאי, שאביו אומר עליו כי הוא ספרא רבה, כי כתב ידו יפה מאד. כל אחד מהם יכול להספיק לך לכל הפחות עשרה פוליוטונים בכל שבוע ואני אפעל אצלם, שישלחו לך כל אחד ואחד י"ב העללער מתנה, שוחד בלעז, שבר הרפוס. אך הנאי אני מתנה עמך, שתתן לי מזה חמשים פראצענט שבר רחמה המכונה פראָיוויאָן. כלנו הננו קוראים את "המצפה", בי ישנה פה חברה "בני ציון" החותמת עליו ואע"פ שאסור לנו מטעם גבאי הקלוזי לבוא שמה, הנה חיים דוד מזכיר החברה עושה ככל שבוע רקלאמאציא אליך ואתה בטיבך שולח להחברה בכל שבוע גליון שני, למען נוכל כלנו בחורי הקלוזי לקרוא ג"ב. הן לא תקפיד על זה, כי הלא כל חפצך להפיץ השכלה מהורה ומה איכפית לך אם יקראו עוד עשרה בחורים את הגליונות. בטרם נוסדה החברה קראנו ג"ב את "המצפה", בי סענדער ר' איסר'ס קבל אותו מגיסו, שקבלהו מחותמך אשר בכפר שטיקוב וסענדער זה השאיל אותו לי בחסדו ואני השאילתיו לכל הכתורים, במובן לא כתנפ, כי גם אתה אינך שולח חנם. מכל אחד קבלתי צ"ל בכל שבוע. אקוה כי עסק טיב הצעתי לפניך. אחכה לתשובה במהרה כקרוב. ובכל אופן הרפס לטובתך את פוליוטני בעד... אנמשיל שאכראן.

המחטט

מכתבים מערי המדינה.

ויין, ה"ווענער אללג. צייטונג" פרסמה מאמר בשם: "היהודים בהצעת הכתירות של אנדרשי". המאמר הזה חולל מהימה גדולה והתמרמרות במפידות הפוליטיות של האנטישמים פה. מפלגת לוואיג, שהמציאה את הכנוי "יהודים-מדיאריים", העירה בסתר

את חברה, מפלגת העם האנטישמית באונגרו, על הסכנה המרחפת על ארצם עקב ההצעה היא, כי בזכות דעות כפולות ומשולשות, שרוצה הממשלה האונגרית להנהיג, יריחו רק היהודים והשפעתם בשעת הבחירות אין לשער. היא דורשה מאת מפלגת העם האונגרית, לעמול בכל יבלתה, להפר את עצה המניסטר אנדרשי בדבר זכות הבחירה הכפולה. האנטישמים האונגרים הבינו את הרמו והעירו רעש גדול נגד ההצעה. מאמרים ארוכים בלי סוף הכ מפרסמים, להסכור את הסכנה לעם, כי היהודים יהיו ארוני אונגרו וישעבדו את הנוצרים תחתיהם, ועתהני חבריהם בווי עוורים על ידיהם. הווענער אלגנ. צייטונג" מוסרה לנו את המספרים האלה: ע"פ הצעת אנדרשי ישינו מיליון ומחצה אודחים יודעי קרוא וכתוב זכות דעה אחת בבחירה. והנה כל היהודים יודעים קרוא וכתוב. שתי דעות ישינו 886.000 בוחרים, שגמרו ד' מדרגות של ב"ם היכוני או יחזיקו משרת או עברו בצבא או שיש להם ג' ילדים. שלש דעות ישינו 218.000 בוחרים, שגמרו ב"ם היכוני או ישלמו מס יותר ממאה כתר. כל התנאים האלה נמצאים ביהודים במדה מרובה. במספרים מדויקים הוכיחו האנטישמים לממשלה, כי השכלת היהודים הולכה ומתרבה משנה לשנה, גם מסים גדולים הם משלמים ואפשר לראות מראש, כי בערים ישינו היהודים את רוב הדעות על יסוד זכות הבחירה הכפולה. עפ"ז בקשו להטית את לב הגראף אנדרשי, לשנות את ההצעה באופן שלא תהיה ליהודים השפעה רבה. המניסטר רחה דרישהם באמרו, כי לא חובת הלבוליסמוס לבד היא להשוות זכות כל ראורחים, כי אם בינת היהודים ואמונתם לארץ מולדתם והמס הגדול, שהם משלמים ניתנים להם באמת יתר זכות על שאר האזרחים והממשלה לא תשנה כזה מאומה. גם בפרלמנט הרחה הממשלה כל נסיון לקפח זכות היהודים. ואולי רק בשכיל יתרון זכות היהודים באונגרו דורשים האנטישמים בכל הארצות זכות בחירה שוה לכל, בלי זכות כפולה. עד באן העתון הנ"ל. אנחנו יודעים, שלמרות הלבוליות של מושלי אונגרו לא מאהבת היושר ומכ"ש לא מאהבת היהודים בכרו את היהודים, לזכות בזכות בחירה כפולה ומשולשת. זאת היא ערמה פוליטית ערובה נגד העמים האחרים יושבי אונגרו, לקפח זכיהם ולהמעית ציריהם. מוטב למדיארים שישובו בפרלמנט שלהם יהודים מתחפשים למדיארים מאשר ישנו במקומם רומנים, רותנים, סרבים, סלובקים ואשכנזים. הממשלה עושה איפא את היהודים בלי רעתם והסכמתם לעושיקי עמים אחרים. אם יכנסו אל הפרלמנט האונגרי מעתה חמשים צירים נמולים לא יועילו לעמם היהודי יותר מאשר מועילים עתה חמשה ועשרים הנמולים, כי שהי פעמים אפס אינן יותר מאפס אחר. הצירים היהודים אינם רק כאדם של תבן, העומד בגן לגרש את הצפרים, לכן לא נשמח אם תנצח בזה הממשלה ולא נתאכל אם ינצחו שונאי היהודים, יותר יש לנו דראוג על נצחון יהודי בזה. הוא יקים להם שונאי חנם ולא יתן להם יותר מכבוד מדומה של פושעים יחירים. מלביאל.

מחרוב ומרחוק.

שונות. כרחוב זיבלישטקוויטש בקראקא נהרם בנין חדש ונפל וסכר תחתיו כל הפועלים, שמונה נהרגו וארבעים נפצעו פצעים קשים. — בכודפסט הוצבה מצבת זכרון לרודקף בן הקיסר בצורת ציד. — בפטרבורג ובשאר ערי רוסיא שובתים הסטורנטים מלטרם — בפולן הרוסית בטלה מטשלת רוסיא את מצב המלחמה והנהיגה תחתיו שמירה מעולה. — בטיפסיס (קאקו) נמצא יהודי מטור בן קל"ו שנה ושמו שטיד, שהומר בילדותו באונס עיי גורת ניקולאי הראשון, והובא ממקום מולדתו שאוכי בליטא אל עבודת הצבא. בשכע מלחמות נלחם ויש לו כל אותות הכבוד של הצבא. מימיו לא שתה משמים משכרים ולא קטר טבס. בניס אין לו, בנו היחיד נהרג בטלחמת טורקיא. — טולסטוי, המוחרם ברוסיא, מעמיד תלמידים

הרכה בחינא. שם מתרגמים ספריו ומציאים אותם כזול וכתות דתיות נוסדות, לחיות ע"פ תורתו ולקבל את הדת הנצרות. — כמבול, שהיה כהודו נהרגו כחמשים אלף נפש אדם. את הפגרים שורפים באש ולפי שאין מספיקים לפנותם הם נכאשים ומרעילים את האויר. — במדינת טישינאן באמריקה הצפונית בוער יער באיש, יושני עיר אחת נמלטי על נפישם כמסע מסה"ב. והאיש אהיה כמסע ונישרפו מאתים נפש אדם. ערים אחרות סגורות כחומות איש. — ביטביל השתתפות בהריגת ציר הדומא הראשונה הרצנישטיין (מומר) ע"י המאה הישחורה נישפט אחד הרוצחים למאסר קשה כמישך שיש שנים. — רופאים באנגליא ובצרפת התחילו להאכיל חלשים וזקנים בשר סוסים צעירים, שלא עלה עליהם עוה. לפי דעתם הכישר הזה מכריא ונוח להתעכל. — בארמניא עשו קורדים פגרוטות בארמנים, בזוו הזו, ענו נשים ולקחו ילדים בשבי. חיל הצבא, שנשקח לעזרתם, התחברו אל השוסים. — שעזוריה נגלתה בכודפסט. סגן ראש בית הדין העליון, יועז הכתר לאסמוצי לקח יששים אלה כתר יחד מיד עוזרו שר רוסה אחד, להמציא לו רשיון לפתוח בית מרקחת. וכן עסק הרבה בעסקים כאלה. — קיסרית רוסיא חולה מאד, רוח עצב טבעת אותה, כי דמקרים הנוראים ביינים האחרונות רכאו את רוחה.

*

בנות ישראל בשבי. הרשת הפרושה לרגלי בנות ישראל, לקחתן בשבי ולכופן לשטר, לכדה בליל יו"כ עוד נערה יהודית. בכפר טרעטוביעע אצל זכאראזש התנפלו אכרות על הילדה הינה וויזטיד בבית אבותיה, ישנהיחה לכדה בלכתם להתפלל ולקחו אותה בשבי ושלחוה אל בית הנזרות בקראקא. הציר הציוני ד"ר נבל הודיע את הדבר בנציבות המדינה. מן הפוליציא בקראקא באה הודעה, כי הילדה — בת י"ג שנה — רוצה להמיר דתה ברצון. הד"ר נבל פנה אל הד"ר רפאל לנדא בקראקא. הד"ר לנדא השתדל ע"י הפוליציא וסבל מענה, כי הנערה כעצמה אומרת, כי היא בת ט"ז שנה. צירנו ד"ר מאהלער פנה בסובלנא אל המניסטר בארון ביענערט. — ולהכנים אנטרפוליציא גלויח אל ועד המדינה אין לששת צירנו היהודים עדיין עזו, כמו שנסם צירנו במועצת הממלכה בושים לנלות את מכתנו זאת. — בשכיל ירדי היהודים השבוים בכוברק משתדלה ח' אוניון" בווי לדיקים בעזרת נדיבים ומסדות בחו"ל בית אסף ילדים מיוחד ליהודים ולהוציא את השבוים טכונרק. הציר היהודי ד"ר אינגן לנדא הכנים סוף סוף אנטרפוליציא בועד המדינה על ארות ירדי היהודים בכוברק.

שנורר רמאי. מסאנדובא ווישניא מודיעים אותנו, כי נמצאה שם נערה יהודית קטנה, ששכב עמה ישנורר מא"י במדינה ואמר שהיא בתו והעליטה מאביה. המטרה מענין, לדעת על ידו תכונת נפש אובלי החלוסה הנרקבה. מר ה' צלניק אבי הילדה הוא יליד רוסיא שו"ב בדרודן. אביו ואמו נסעו לא"י ולקחו עמם את נכדתם הקטנה. אחרי הפסח מתו שניהם והקטנה נשארה שם בבית רודה. כאשר נסע אחד ממכריו פלדמן שמו לחו"ל, מסר את הילדה בידו, להוליכה אל אביה בדרודן ושלם לו בעד השליחות שכרו מראש. השנורר הזה מעל בשליחותו ונסע עם הילדה בערי גליציא בתור רבי, לפשוט יד עד שחלתה מרוב הטלסול ואמר שהנערה החולה היא בתו, בכדי שירחמו עליה. בראות אביה, כי בתו נעלמה בדרך חרד מאד והניח את עסקיו וחזר בעוקם לבקשה. (הוא הכריו בהמצפה" על זאת). ע"י אבי השנורר אשר ברוסיא נודע לו, כי הוא סובב בגליציא. האב השכול בא לגליציא סבב בכמה ערים ועירות עד שמצא את נונב הנפש בעיר קטנה אצל מיעדעין, שהתעכב שם בימים הנוראים אצל הרבי, כאשר רדש מידו על בתו, ענהו עזות: תן לי מאה כסף ואחזור לך את בתך. האב מר הנפש פנה לעזרת הפוליציא ועל ידה היה הננב אנוס להזדות, כי הניח את הילדה בסאנדובא ווישניא. הננב הושם במאסר ואבי הילדה נסע עם זשנדרם לווישניא ושם מצא את בתו בבית פחח אחד, שאסף את הנערה אל ביתה מחטלתו עליה, שלא תגרל לשנוררות.

חברים לרעה. נמצאו חברים להמו"ץ סטאלוש ולהצדיק טמונקאטש, שאע"פ שאסרו אתרוני היונים, הם מכבדים אותם, שלא ללכת בדרכי הציונים. הה"ג מו"ה

יוסף עלנכונן מו"י ברישא אסר כעצמו כפומבי אתרוני יון ואבה, כי עון פלילי הוא להחזיק בידו שונאי ישראל ולסחת מידיהם אתרונים פסילים, כעוד שהאד"ם מוציאה אתרונים כשרים שמורים בידו יהודים ודרש כל הדרשות הידועות נגד רמזורים הסורפאים. וכל כך התלהב בענין האתרונים עד שנעזיח לסיוח אתרונים. בשנה הזאת מכר אתרוני יון ולכמות עינים הביא גם ששה אתרונים מא"י ביטביל הרב ובשכיל עצמו ויחיד סגולה. ונסים נע"זו בהם. על ההכשר לשנת תרס"ט חתום הרב ראשון לציון הה"ג ר' יעקב שאול אלישר, — שהוא בעולם האמת זה שלש שנים. החבר השני הוא הר"צ ר' אברהם חיים הורוויי בראדומישל המכונה הרכי מפלאנמש. הוא אסר לאנ"ש לקחת אתרוני א"י, שלא לסיע היו לציונים. **מושך בקרון.** בעיר הייסין בפודוליא היה משפט נפלא. שלשה אכרים נישפטו על התעללם ביהודי באופן איום. יהודי אחד נסע עם אכר כעגלתו בדרך. בהגיעם בתוך היער פגעו בהם שני אכרים. דמהבקשו מאת העגלון, שימכור להם את היהודי. העגלון נאות להם ומכר את היהודי בעשרים סופיקות. שני הקנים אסרו את היהודי עם סוס יחדו לפני עגלתם וחבטו אותו בשיט לזוף מהרה כהסום. מי יודע אם היה היהודי נמלט מידם בחיים לודא עבר כהן נוצרי, שהציל אותו מידם והודיע את הדבר לפוליציא. האכרים נתפשו ועתה נגמר דינם. המוכר נשפט למאסר קשה י"ב שנה. הרותם אותו לעגלה נשפט לתשע שנים והחובטו לשלש שנים ומחצה בגדוד האסירים. אונזער לעבען.

שרפת ספרי תורה. ביום ב' של חו"מ נראה עשן יוצא מביהכ"ג הווילקי בלודו (פולן). השמש נכנס וראה ארון הקדש והעמוד והספסלים הסמוכים בועים כאש. בקרעו את דלתות הארון מצא ספר תורה אחד נשרף כלו ושנים, שהזרועות החיצוניות נשרפו. סבת השרפה היא נר של יא"צ, שנכפף ונפל אל כתל הארון יש להזוהר בכל בית תפלה, שלא יביאו שמה נרות של קבעת חלב (מילער) לא ליא"צ ודא ליוהכ"פ. בכל עיר ועיר יקרו מאורעות כאלה ע"י הנרות המזויפים האלה ועוד אין העם נוזהרים. אם משה להביא נרות של שעוה, אז טוב יותר להדליק ליא"צ כוס שמן. כמעט בכל בית תפלה יש בטול תפלה ופחד שרפה בליל יו"כ מהנרות האלה.

הריגת משפחה שר"מה. בכפר סלובודזיי אצל תירספול ברוסיא הדרומית נהרגה בכל ערב יו"כ משפחה שלמה יהודית בת י"ב נפש ושללם נכזו. שם אבי המשפחה הוא נחמן כהן, סוחר בן מ"ב שנה. במוצאי שבת הלך עם בניו בחצי הלילה לכפר אחר, לשחוט את הכפרות וכאשר שב קרה האסון. הרוצחים, אכרים מהכפר ההוא, נכנסו והרגו אותו ואת אשתו ואת דודתו הזקנה וארבעת בניו ושלוש בנותיו ומלמד אחד, ב' שפירא שמו, שבא בטמרה. על אדות הנערים, לטרם בזמן הבא. כלם נמצאו מושלכים ממוטותיהם ערוטים ארצה וגלגלותיהם היו רצוצות. גם שני ילדים קטנים לא חננו הרוצחים. הרוצחים נתפשו והשלל, כסף וכלים ובגדים מלאים דם, היו פבורים בשדה. ההרוגים נקברו אצל הרוני הסגורם. בשעת קבורתם היה רעד האדמה, יזנרגש גם באוסטריא המזרחית. זה עשה רשם טכחיל.

נדיב יהודי בהודו. המיכוני היהודי יעקב ששון, שמוצאו טככל ודר בהודו, מסר לנציב אנגליא בבומבאי ס"ו אלף ליטרא שטרלינג (מיליון ותר"ג אלף כתר), ליסד שם אוניברסיטה. הוא בנה שם גם ביהכ"ג ובי"ב ובית תמחוי ומלון לעניים יהודים.

נציב רוסים משגיח על הכשרות. הנציב הקיסרי טולמאטש באדסה משגיח על הכשרות בעיר ההיא יותר ממאה רבנים. ככה משפט המלחמה, והחלה על אדסה, גזר שאסור לקצבים אפילו נכרים למכור ליהודים בשר טרפה, שלא לקפח מס הבשר. בעל בית מזון יהודי שם נשפט למאסר לשני שבועות יען האכיל את ארחיו היהודים טרפות.

בלעם השני. פינ כתיב היד של ראש צוררי היהודים ברוסיא, ראש הסינוד (כעין מניסטר ממנה על עניני הדתות) פובינדוסצב, שדעתו היתה טכרעת ימי דור שלם פכד מלכות רוסיא, נמצא ספר שלם בכ"י, שבו כתב התקף הזה הצעות להקל את הגזרות הפשות מעל היהודים כרוח לברלי גמור. כבלעם השני יצא צוררנו זה

בחיינו להכביד עלנו ובספר כתב להטיב עמנו. כתב היד נמסר עתה אל הועד אשר במניסטריוס העוסק בשאלת היהודים. ואחר שדעת התקפה הזה היתה מברעת בכל ימי חיינו ודבריו קדושים כדברי האורים. יש לקוות, כי ע"פ הצעותיו יושב מצב היהודים.

עוד משפט דרייפוס. השחורים בצרפת רוצים לחדש עתה את פולמוס דרייפוס. ער חברי ביה"ד העליון הערילו, כי עתה משפט ונשאו פנים ובפרלמנט ערערו על חרות דרייפוס. מוכן מאליו, ביה"פרלמנט ירחו דבריהם. ר' מאיר שפירא זצ"ל. רוב מבוקבסק הרה"צ ר' מאיר שפירא נכד הרה"צ ר' צבי אלימלך (בעל "בני יששכר" וספרים אחרים) מדינוב נפטר ביום ג' דחומ"ס בן ס"ג שנה. ל"ג שנה שמש בכתר הרבנות ורבים נהרו אליו לקחת עצה מפיו. כאלף איש הלכו אחרי מטתו. הרב אב"ד מסאנוק הספיד אותו. מוכן מאליו שכבר לפני הקבורה העמירו אנשי העיר את בנו ר' דוד למלא מקומו. ב"ס ה"דש. מטרנוב מודיעים אותנו, כי גם יש הצליחו הרוצים בחנוך עברי טוב, ליסד ב"ס עברי מודרני, שקיומו בטוח. כבר נכתבו בו כמה ילדים ולמנהל הצליחו להביא את סופרנו העברי מר צבי שרפשמץ. יסוד ב"ס עברים ע"פ השמה החדשה אינו אמנם עוד מן המקרים המתמיהים. שיש צורך להתריע עליהם בעתוננים. החדוש הוא פה, כי ההכרה, שיש צורך לתקן את אופן החנוך העברי. סלכה דרכה גם לגליציא המערבית הנדרמה. ובבן אחרי יסוד ביה"ס העברי בקראקא, שיכול להיות למופת בסדריו וכתועלתו, נוסד גם ב"ס עברי חדש גם במטרנוב. למטפלים בו נאמר יישר כחם!

שלום בארץ. עברה סגנת המלחמה. סרביא לא תקרא עוד מלחמה על איסטריא. הירעתם מדוע? ע"ן שכבר עברה, שמחת תורה ועמה תנועת המלחמה ב"מקומות הקטנים" שלה.

משרה הספרות והמדעים.

אגרות ספרותיות.

א.

אהובי!

גם שמתו המוסרית של מולסמוי לא מצאה חן בעיני בעל ה"פרוינסים", לא מפאת היותה קיצונית ביותר, אך מטעם אחר. כידוע, בא מולסמוי לידי תורת המוסר שלו רק בסבת היאוש. אחרי שהתיאש מן החיים ומצאם ענין רע, בא להחלטה זו: "מאחר שלא נוכל לחיות כשבייל עצמנו, נחיה כשבייל אחרים", וע"ז נוסדה "תורת האהבה" שלו.

מהלך מחשבותיו אלה וסרר השתלשלותן הוא בלתי הגיוני כלו לפי דעה מקס נורדוי. אי אפשר הוא אומר, ליסד שום תורת מוסר על יסוד הפסימיות. זו האחרונה היא השקפה שלילית על החיים. מנקודת השקפה זו החיים הם ענין רע כהחלט, ונוח היה להאדם שלא נברא משנברא, ועכשו שנברא צריך הוא להתאמץ בכל יכלתו להגיע בזמן מן הזמנים למדרגת "שלא נברא", כלומר הוא צריך להסיר מלבו ומנפשו את חפץ החיים הנטוע בקרבו להתו, להמית את שאיפותיו ולהתקרב לאט לאט אל האפס המוחלט; אבל המוסריות היא באמת להפך, השקפה חיובית היא על החיים. מנקודת השקפה זו, החיים הם טובים מאד ועל האדם לבחור בחיים. האדם צריך להפנות המיד את היסוד החיוני בעולם, ולהלחם עם ההפסד, הרקבון והמות, והמאבד א"ע לדעת הוא חוטא ונקרא רשע. האדם צריך להנות מן החיים ותענוגיהם ודהנה גם את אחרים משוב החלד ותענוגיו, לחיות ולהחיות גם את אחרים. בקצרה, הפסימיות מצוה על שלילת החיים, והמוסריות — על חיובם; זו סותרת וזו בונה. זוהי המצוה בקרתו של נורדוי על תורתו המוסרית של מולסמוי. כך הגיד נורדוי לסופר אחד גדול, אשר התראה פנים ארו, והסופר הזה הדפיס זה מקרוב את בקרונו זו בעהון רוסי אחד חשוב.

האמת אני לך, אהובי, כי גם בקרתו זו, כמו בקרתו על "האדם העליון" של נישמה, אשר דברתי עמך על אדותה במכתב מיוחד לא לקחה את לבי כלל, וגם בזה לא מצאתי את אשר קוהתי נפשי, לשמוע מפי חכם כמוהו, אחד מגדולי המבקרים בעולם הספרות. "אי אפשר, אומר נורדוי, ליסד שום תורה מוסר על יסוד הפסימיות"; נניח נא, כי משפטו זה אמת וצדק (אם כי בעצם הדבר אינני מסכים גם להנחתו זו, כמו שאבאר כך להלן במכתבי זה), אך השאלה היא: הבאמת בנה הפילוסוף מולסמוי את שמתו המוסרית על יסוד הפסימיות? לא ולא! כל האומר, כי מולסמוי נשאר נאמן להפסימיות הארורה — הרוצה לעקור את הכל, המבלה והמבלה את הגוף ואת הנפש גם יחד — גם לאחר אשר המציא את שמתו החדשה, גם לאחר אשר מצא דרך חדשה בחיים, אינו אלא טועה! אמנם מולסמוי היה בטרם שהמציא את תורת המוסר שלו פסימיסט, פסימיסט קיצוני, הרואה רק רע ומגרעות בחיים. החיים היו בעיניו כסמל בלהות ובמפלצת איומה: בני אדם נדחקים, נלחצים ונרמסים כרגל גסה, סובלים תלאות ופגעים, יסודי הגוף ויסודי הנפש, עומדים מוכנים בכל רגע ורגע בחיי הכלם לבל פרעניות שבעולם, ואז, במצבי הפסימי, לא חשב כלל על איזו שמה פילוסופית, מוסרית, לתקן את "המצויאות" הפגומה, את החיים, אשר הם ענין רע לענות לבני אדם, כי אם חשב או איך להנצל מהם, איך להפטר מ"הדבר הנורא הנקרא חיים" ולשים קץ בפעם אחת לחייו השוממים והריקים מכל תכן ומגמה, מכל תועלת ותועלת, מכל תקוה ואור. כה מספר לנו מולסמוי באריכות ובפרטיות ב"נורדוי".

אך מסכות פנימיות ונפשיות, הופיע עליו פהאם אור חדש. הפסימיות, אשר היתה לאחרים לסם-מות, נעשתה לו לסם-חיים: "אם לא אוכל לחיות כשבייל עצמי, אם לא אוכל לחיות כשבייל טובתי הפרטית, אחיה כשבייל אחרים, כשבייל טובת אחרים!"... ומני אז נהפך להאפטימיסט, אך לא להאפטימיסט כמובן הרגיל, הרואה רק טוב ואשר בחיי הפרט, בחיי כל איש ואיש, דבר אשר איננו נמנע כלל לפי דעתו, כי אם להאפטימיסט כמובן חדש, הרואה את טובתו ואשרו כטיבת אחרים וכאשר אחרים: "אם האשר את אחרים, אז תאשר גם אתה!" — יאמר מולסמוי במאמרו "מה הוא האשר?", ולאט לאט ברא לנו את שמתו הפילוסופית, המוסרית, הנשגבה והנעלה מאין כמוה — "תורת האהבה" שלו! זו האחרונה היתה אצלו מנוס ומפלט מן הפסימיות הארורה, המרפה את רוח האדם לשאוף לגדולות ולברוא חדשות... מולסמוי בא, אמנם, להשקפתו המוסרית הנשגבה דרך הפסימיות, אך מכיון שבא למחונ חפצו, שלח אותה לעזאזל, ולא חפץ לדעתה עוד.

כך אני מכין את מהלך מחשבותיו של האדם הגדול הזה, את תורתו המוסרית, הנשגבה והנעלה, הלוקחת לכות בני אדם, ורב אדם ימשך אחריה.

ואנב אורחא אני לך, אהובי, בי השקפתו על החיים, היא קרובה כמעט להשקפה תורת משה על החיים. גם תורתנו לא שמה לב אל אשרו של האיש הפרטי, כאשר ידעה נאמנה, כי איננו במציאות כלל: "אם התורה שמה עיניה אך אל האשר הכללי, אין זה מפני שבזמן מן הזמנים לא היה רוח האינדיבידו-אליסמוס בישראל, אלא מפני שהתורה היא מעשית והיובת בעקב המציאות. רואים אנו שהאדם הפרטי עלול לכל המקרים והפגעים שבעולם, ואיך יכלה תורה מעשית כזו להבטיח את האשר הפרטי, דבר שאי אפשר", ע"כ שמה את לבה אך להצלחת הכלל.

לא אוכל להסכים, ידידי, גם להנחתו היסודית של נורדוי האומר: "אי אפשר ליסד שום תורת מוסר על יסוד הפסימיות", כי מה הוא המושג "מוסר" המקובל אצלנו? הלא הוא יחס האדם לזולתו? כלומר, להמצא לו בכל עת צרה ומצוקה, לדאג לאחרים ולעזור לאומללים ולאבינוי אדם ולכל הנדכאים; וא"כ על יסוד הפסימיות הרואה רק רע, צרות ומכאובים, תלאות ופגעים, יסורים ומכשולים על כל

צער ושעל, נוכל לבנות שמה מוסרית היותר רחבה. הפסימיסטים אומרים: "נוח היה לאדם שלא נברא משנברא, ועכשו שנברא, צריך הוא להתאמץ בכל יכלתו להגיע, בזמן מן הזמנים, למדרגת, שלא נברא"... יהי כן! "טוב מאד — זה המות!" נסכים גם אנחנו לדבריהם. אדם כי ימות — אל ננוד לו, כי טוב יום המות מיום הולדו; אל תנידו למתים ואל תקשרו להם מספר מר, ינחו בשלום על משכבם, כי טוב מותם מחייהם. נניח, כי משפט צדק הוא אבל הגם לרעבים לא נתן פת לחם להשיב את נפשם? הגם לנדכאים ושנפצעים לא נושית יד לעזרה? על נפש עיפה לא נזיל מים קרים, ותחבשה — על מכה טריה? הפסימיסטים אומרים: "לא נקח נשים ולא נוליד בנים, ותכלה רגל אנוש מן הארץ, ואז הצרות והפגעים, היסורים והמכאובים יתמו!"... יהי כן! אבל מה נעשה עם הנשים שכבר לקחנו ועם הילדים שכבר הולדנו? מה נעשה עם העניים והחולים שכבר נמצאים ועם הנדכאים והנפצעים שבבר הם ציעקים ומיללים? הנקשיח את לבנו מהם? כמדומה לי, כי גם הפסימיות היותר קיצונית אינה מצוה על זאת!

גם שפנהאור, זה הגדול בכל הפסימיסטים, ואשר המסקנה שלו: שלילת הרצון לחיות", גם הוא ספח אל שמתו המלאה יאוש נורא, את המוסריות — "חמלה הבאה מן הרגשת הצער שבעולם"...

ההבדל בין האפטימיסטים ובין הפסימיסטים בדבר המוסר, הוא, לפי דעתו, רק בזה: הראשונים, חושבים את המוסר להכלית ועיקר כשמתם. הם אומרים: העולם בטוב נדון, הענג מרובה על הצער, ולשרש גם את מעט הצער הנמצא בעולם — זאת היא העודתו של המוסר; ורבים מהם מאמינים ג"כ בנצחון הצדק "באחרית הימים". הטוב יהגבר מעט מעט, והרע, כעזרת המוסר, לאט לאט יכלה כלו; ואלה האחרונים, חושבים את המוסר לשפל ולדבר "שאנב אורחא". הם אומרים, שהתכל היא מלאה פגעים ויסורים, צרות ומכאובים, היא מקור כל רע ואסון. הצער הוא, "מחויב המציאות", והענג הוא דבר שלילי ומקרה, ואין לנו תקוה להנצל מן הרע המוחלט הזה, רק בשאפנו לבטול היש ולאפס המיחל; אך בטרם נכשיר את כל בני אדם לביא לידי הכרה זו — העודתו של המוסר להחליש מעט את הרע המוסרי בכל מה שאפשר מצדו.

שלום חרף.

מעלות היהודים ומזמיהם. החוקר היהודי לומכרוז באיטליא הגיד לסופר אחד דעתו על טבע נפשות היהודים. נפשות היהודים נבוהות באמת מנפשות יתר העמים וטעם הדבר לדעתו, כי במשך ימי הרדיפות נצרפו ונכרו, החלשים והרעים עברו ובטלו מן העולם ונשארו רק הנפשות הטובות, בעלות בשרון ובה הסבל. היהודים בכל מדינה ומדינה נחשבים למרום עם הארץ, היהודי, אף משפל המדרגה מרגיש, כי הוא רם ונשא מעל חברו בן עם אחר. הנזירה מן השכרות ומן הזנות היא מעלתם. עובדי עבירה בין היהודים הם תמיד מן פחותי הערך ולא מאנשים פשוטים. מומי היהודים הם כהילה אחרי ההון והעבירות התלויות בזאת. גם יש מחלה ביהודים: התאוה לרדוף אחרים. כל מי שהגיע לאינו גדולה מתאוה לדבא את הנתונים תחתיו ולצערם וכן יש המום הזה בכל יהודי: הנטיה לצער את חבריו כאונאת דברים ובעסק. למומי היהודים נחשבות מחלות הנפש.

בערנארד אבערלענדער	מאמהילדא וואנשאל
מאורשים	קראקא
דראהביטש.	
דבורה נייבויער	יעקב וואהל
מאורשים בח' תשרי תרס"ט	
פשעמישלאני	גרוק יאניעל.

ברגשי אהבה וידידות הנני מברך את רעי היקר מר יעקב וואהל לבאו בכרית האירוסין במו"מ. צבי מעסעלמאן — גרודק.

הנני מברך בחבה את אחותי מ' פרוסט לארוסה עם מר חיים שאול מיללעס מפאדגורעו במו"מ. שאול איבערסעלער — קראקא.

מעמק לבי הריגי מכיע במו"מ לאחי היקר מר אברהם האלפערן לארוסו עם מ' פעסל בירנבוים מקשאנוב. מו"מ להורי.

הירץ האלפערן — פאדגורעו.

מעמק לבי אברך במו"מ את אבותי היקרים לארוס בהם אחותי עם מר מנחם מענדל אבראהאמער מפאדגורעו. פינחס אבענד — זימשיין.

מקירות לבנו הננו מברכים את אבותינו היקרים לארוס בהם במו"מ. האחים אבענד — רישא.

ברכת מו"מ לירידי מר שמעלקא שפיעלמאן משה באקענראָמ. הנני מברך במו"מ את רעי מר שמעלקא שפיעלמאן מדאבראמיל לארוסו עם מרת חנה ראזענבאך מפשעווארסק. ברוך כאַאָייער.

ברוב חבה הנני מברך במו"מ את ש"ב מר מנשה בארמ מרודניק לארוסו עם מ' צפורה שמינמעץ מסמירוב. זאב וואלף שווארץ — רודניק.

מו"מ לירידנו מר יעקב וואהל לארוסו. האחים ווייס — גרודק.

אספת כתבי הקדש תנ"ך.
מאת דר. שלמה רובין.

מחירו 40 הלר ולמו"מ הנחה הגונה. בקראקא נמצא להסכר אצל א. פויסמ ואצל פ. ה. וועטשטיין, שפיטאלג. 20.

האכם ופחמים

ממכראות אשר בגליציה ופרייסען וגם קארלזענען ופשעטסא במקה השיה משלח ישר לכל החנות מסלת הברזל:
D. Goldstein, Oświęcim.

כשרה זעלכווארעז-פאבריק
A. Finkelstein, Lemberg,
Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסע כשרה דעליקאטעסע: די פאבריק איז מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינ-געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונד ערצייגט גור פרימאזוארע, בהכשר ה"גה ר' משה כאב"ד האב"ד פה

פיר דיא יונגענד.

איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-ריכט אין דער איינפאכען אונד ראפפעל-מען בוכהאלטעריע, קארעספאנדענץ, סמענאָנראפיע אונד פרעמדען שפראכען. בין איטשמאנדע יעדעס שילער ביי פלייסיגעס לערנען צו גארנאטירען פיר גומען ערפאלג אונד גומעס צייגניס ביי איינער פריפונג אויף דער ק. ק. האנדעלס-אקארעמיע. 27 מיינער שילער האבען שאן דיא פריפונג אין דער אקארעמיע, בעציעהונגסווייזע פאָליטעכניק בעשטאנ-דען אונד בעפירדען זיך אין ערשיערענען גראמען שמערטען אויף גומעס פאָסטען.

אויך פאן אויסווערטס נעהמע איך שילער אויף מיטקאסט אונד קוואטיער.
האָנאָראַר נאך איבעראיינקאסטען.

M. WUNDERNANN, Stryj.

לעמבערגער יודישער

פאלקסקאלענדער
פיערצעהנטער יאהרנאנג.

לוח לשנת תרס"ט לוח לשנת תרס"ט דעריגירט פון גרשם באדער

מיט ארטיקלען, ערצעהלונגען און גע-דיכטע פֿון: ש. י. אימבער, י. ל. ברובאָוויטש, א. גיטלעווסקי, מ. וואנדערווילר, יהואש, א. יפה, מאקס נאָרדוי, י. סלאָנים, ראובן פֿאהן, יצחק פֿערנהאָף, משה פֿערנהאָף, י. ל. פֿרץ, ד. קלינגהאָפֿער.

דאס בוך ענטהאלט 212 זייטען גרויס-פֿארמאט. פֿרייז 80 העללער.

צו בעציעהען ביי:
Gustav Bader, Lemberg
Sonnengasse 27.

אגודת כורמי התקוה
בפתח-תקוה

מוברת ויין, קיניאק וספירט משוכחים מאד כשר לפסח בעד המהדרין מן המהדרין. עומדת תחת השגחתו של רב המושבה, ומפורשים מהם תר"ם, ונוהרים על כל המצוות התלויות בארץ. היינות וכו' נמכרים במחיר נמוך מאד ועצהו"ט, רק ע"י נאכנאהמע עם עשרה אחוים דמי-קרימה, או הכסף במוקדם ומוה נתנת הנחה עשרה אחוים מהמחיר הקצוב. הכסף יכולים לשלוח בעדנו לאנגלא-פולשטינא-קומפני כיפו, או ישר אלינו ע"פ הכתבת:
Agudat Kormei-Hatikwah, Petach-Tikwah.
bei Jaffa, Palästina.

שני מורים דרושים

ללמד בבית-ספר 20 עד 25 תלמידים. האחד עברית-בעברית והשני אשכנזית, משכורתם 80 בתרים לחודש לכך אחד. הכנסות צדדיות ושעות פרטיות בטוחות. לפנות עד 15 אָקטובר אל:
Sal. Leib Pacht
Dorna-Kandreny (Bukowina).

Koschere Obst-Konserven

Unter Aufsicht des Herrn Rabinats-assessors Aron Halberstam haben wir in unserer Obstkonserven-fabrik, eine Abteilung für die Erzeugung von Koschern Obstkonserven wie: Marmelade, Dunstobst, Fruchtsäfte, Obstwein, Po-widel etc. errichtet, deren Verkauf bei vorzüglichen Qualitäten zu den billigsten Preisen erfolgt. Oferten mit Hechischer versenden bereitwillig
Adolf Fränkel & Söhne
K. u. K. Hoflieferant Biala.

תורה עם דרך ארץ

בית הספר הראשון ככל הממלכה, אשר ירבו להם בני יהודים תורה וחנוך יהודי גמור ביחד עם מדעי בה"ם הכללים אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל הגימנזיום העברי

אשר באונגאריש בראד תחת הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר יונג, שם ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גימנזיום וגם תורה, נ"ך, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויחנכו בדרך התורה וי"ש. תלמידים בגליציה ילמדו פה גם פולנית ועליהם להתחנך בטחלקת ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד המעון ומונונת כשרים מחמשים בתר לחדש ולמעלה. יתר הפרטים מודיע:
Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

מאגרות החיים

ארבעים ואחד ציורים ותמונות מסחזות החיים
מאת יצחק פרנהוף

הספר נדפס הדר על ניר רגל. נמצא למכירה במספר מסוים ומצומצם. — מחירו בתר אחד, עם המשלוח עוד 5 הלר, בכסף או במרקאות. להשיגו הכף אצל המחבר:
Isak Fernhof, Stanisalu.

מהות המוסר

מאת ישראל סירקיס

המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה בפילוסופיה והוא מגלה העלויות חכמה במסתרי נפש האדם. הוא חיפש כל רזי הסכות, שגרמו את הדעות המוסכמות בתורת המוסר של סדר החברה. היא מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמיד על אמתתם, קורא לכל אנושי בשמו האמתי ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף עסקן ובכ"ז בעל סגנון פשוט ומובן לכל. בכל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות מפליאות ומחבימות. ספר כזה לא נכתב בהוכנו זה מאות בשנים. המספר באוסט-ריא נמסר ל"המצפה".
מחירו 1.40 בתרים עם פרמא ע"י אדמיניסטרציה של "המצפה".

מחיי הקראים

ציורים ומפוסים, מאת ראובן פאהן. (עם תמונות המחבר.)

התכן: א) סיור בחובו. ב) הקראי האדום ג) רחוק מן העדה. ד) המתיהד. ה) דכרוד נפש. ו) המתנצר. ז) אבר מדולדל. ח) שאיפה לחוץ. ט) מאונס. י) בן. יא) הקראית ושכניה. כ) מקרה לא מהור. יג) סבל הירושה. ד) משפחה חדשה. מז) באין תכלית. מו) חיי מעות. יז) דלדול.

הספר מחזיק שבעה גליונות תבנית שמינית גדולה, ומחירו רס 1.20 כתד — 1.60 פֿרנק. להשיג מן המו"ל:
Mendel Akselrad, Haloz (Galizien).

רוסישער טהעע

עפאקט אינד יאָן פאן 4 כיו 10 קראָנען פער ק"ג. ביי:
L. Apermann, Brody, Pustfach.
פיר צופיעדענהייט ווירד גאראנטירט.

יצאו לאור מחדש בדפוס מהודר:
תהלת הכסילים

או
צואת בעור בן המור
הלצה
מאת דר. שלמה רובין

הוצאה חדשה ומתוקנת ע"י המחבר. (ההוצאה הראשונה אינה כמציאות)
המחיר 2 בתרים

שני לוחות הפילוסופיא
יבילו

אמונות השניות ודעות האחדות (Dualismus) (Monismus)
בשלשת יסודות הפילוסופיא שהם:
האלהים התכל והאדם
מאת דר. שלמה רובין.
(עם תמונת המחבר)
המחיר בתר אחד.

ספור יצירת העולם

בהסבמת עם הדעה בהשתלשלות הכריאה (Evolutionismus) ועם הדעה באחדות מוחלטת ביקום התכל (Monismus).
מאת דר. שלמה רובין.

הספר הזה נדפס בצורה נהדרה מאד. כל חובבי כפרי החכם הישיש יודו בעד הספר הנהדר הזה. מחירו כתר אחד.

עץ הדעת

הוצאה שניה (ההוצאה הראשונה אינה כמציאות) שמה והתכן כל החכמות והמדעים למיניהם בתבנית עץ עם שרשיו וענפיו
מאת דר. שלמה רובין

הבן הספר מענין כאד לכל דורש מדע. המחיר 40 העלער עם המשלוח.
למו"ס ראבאט.
ארבעת הספרים נמכרים אצל המו"ל:
JOSEF FISCHER, Buchdruckerei
Krakau, Grodgasse 62.

תמונות וטפוסים

מאת הסופר החביב הנודע
ש ב ח וואלסאוסקי
הסביל

שלשים ספורים. מחזות וציורים מהיי היהודים בגליציה.

מחיר הספר 60 העלער במרקאות, ועם המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:
S. L. Deutscher, Podgórze.

וויכטיג פיר יעדען הויזבעדארט

איך פערזענדע יעדעס קוואנטום בעמטפערען צו דען אללערביליגסטען פרייזען אומטוויש פארמאפריי געשטאמעט

ירושע הארצער
באזשענאָציאלא 13. קראקוי.

שלום אהרן ראזענטהאל

בעל רסטאורציא בלבוב רחוב קאזימיר מתכבד להודיע את כל מניניו ומכריו הנכבדים, כי בראש חודש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסטאורציא ברחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים ככל מכשירי בתי המלון המפוראים ובתי המרוח הגדולים ובכל זאת הכל כזול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמי בכיתו כחוג מכירים הגונים. המאכלים נעשים בהבשר גדול וערכים לחך היהודי הנאמן. בית המלון מהור ונמי מחלאת העיר הנדוכה, ע"כ בית מלוני הוא כמרבז ליהודים צנועים וישרים.

כה דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT
כשמו בן הוא, מיב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"מ. הורא דבר ה' יוצא בזה ידי הובת המקום וי"ח הבריות. מחיר הבה אחת כהר וחצי. שווי הכות שני כהרים וחצי. ע"י נאכ-נאהמע לא ישולח באנגליה.

תיו וניו: **MOSES KATZ**

10 Little Pearl str. London E.

ערשטע קראקווער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעטריעבענע כשרה כשרה

דאמפףזעלכווארעך פאבריק

מיט דען בעסטען מאדערנעסטען זאשינען. ערצינגט שענע פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט שיג-קען, קרענווייסבעל א.ו.ו. פער-זעהען מיט הכשר של הכבוד צ"דפה. עמפ"יעהלט צו בילדינגסטען פרייזען. אויף פערלאנגען ווירד פרייז-קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser
KRAKAU, Bozego-Ciata 8.

מעטה משובח

J. B. RAPAPORT
Dąbrowa bei Tarnów
GROSSMETHBRAUEREI
Gegründet im Jahre 1878.

עמפ"יעלט זיינע אלגעמיינ געריהם-טע ערצינגונג אין פערשיעדענען סארטען, א.צ.: ראטהען, ווייסען, דאפפעלמעטה, קאפאוויץ, סאליניאק, ווישניאק, אלטער בוסעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו בילליגען פרייזען; פערנער: נייגענוואקס און שלאדער-האניג פיר קאלאניאלוואראגענהאנדלונג-גען. — פיר רעלע בעדיענונג אונד פאללמע צופריעדענהייט ווירד נאראנטירט.

Wyd.: **Naftali Hof. S. M. Lazer.**
dępowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

סעמי-עמאילדע-פארטרעטס
עכטע עמאילדע-פארטרעטס
עלפענביין פארטרעטס

נאך יעדער פאטאגראפיע אונטער גאראנטיע שפרעכענדער עהנליכקייט צו בילליגען פרייזען אין דער בעקאנט פארציגליכען אויספיהרונג. רייזענדער געשענקארטיקעל.

פערטרעטער געזוכט.
קאטאלאג גראטיס אונד פראנקא.
W. A. DERRICK, G. m. b. H. Berlin w. Lützowstr. 4.
ערשטע אונד עלמעטע פאבריק דער בראנזשע.
קארעספאנדענצע: דייטש, פראנצעזיש, ענגליש.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686,228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . " 176,528,370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . " 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215,336.— } " 13,934,003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende " 11,718,647.— }

Folgende **Vorteile** bietet die **Newyorker Germania** ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Echtes Specialhaus von Echten
Gramophone-Phonographe
Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
KRAKAU und WARSCHAU
in Krakau, Grodgasse 71.

דיעזע איוסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט די מארקע "שרייבענדער ענגעל" זאממט 10 פלאטטען נור 35 פלאך. ניעמאנד זאל דייעזע בעסטע געלעגענהייט פערזיימען. פרייזקוראנטע עט הויפטפערציכניססע אויף פער-לאנגען גראטיס אונד פראנקא.

חברה-קומנדיטית "ברמל"
רוה מיין.

הממכר היחיד מיין ומאניא א"י מיקבי רוטשילד
המהוללים מאגודת הבורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק "ברמל" המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהר את הקונים לכל יבשלו בידו המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להכניש את המרקא המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי דבים המה, אשר לא ידעו להבדיל בין יינות "ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקריים יינות א"י.

הפקקים והמנופים של בקבוקינו חרותים בשם "ברמל" וגם האתיקטים נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזיוף ידרוש כל איש בפירוש "יין ברמל וקאניאק ברמל". רק היינות שלנו השיגו מדולות זהב על התערובות פרוי (1900) ויון (1906) ובן רק היינות שלנו קבלו העודות מהפרופוסורים: פוש, פרוי, וועריגע אדעם, פאוולעווסקי מלכוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם יין א"י. — אלה המכריים על מערבם, כי יש להם המדולות והתעודות הג"ל ידמו באופן מגונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דודש. יינות "ברמל" בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראם דאיטאנא 7; מ. בדאנ-דינגער פלאץ גאלוואוסקי 3. נחן באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האמעל קאסץ דאיטאנא; וולאריסלאו קאזאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סיגאל קאזימי-דאווסקא 20, ל. שאף לבוב סיקסמוסקא 7, כלם בלבוב; שמעון הארטסאן בארימלכ. הזהרו מפני הרמאים!

למוד מרחוק.
הנני מתכבד להודיע, כי הוצאתי שלשים ושנים סוכתבי הודאה ללמוד השפה העברית מרחוק. המכתבים נותנים את האפשרות לכל איש לסגול לו את השפה העברית על בדיה ככתב וכתוב. המכתבים כוללים בקרבם: 1) ספור גדול בשלש שנים המשיכים מהירגם בשני אפים; תרגום מרוק ותרגום חששי, ערכים לשוב ולתרגום עברית; 2) 719 הערות אל פרקי הקריאה בדקדוק ובחקק מלים; 3) 997 שאלות בעברית לתרגילי הדבור; 4) כל הדקדוק מראשו ועד סופו מחולק עם 63 פרקים עם 76 לוחות עם תרגילים, נוחים ונוחים שנים; 5) פרקי ספרות בשיר ובפרוזה מעשרים וחמשה סופרים שנים מן היותר הישנים וטובים, ערוכים לתרגום; 6) 32 תאורים וציורים, שיחות, מכתבי דעות ומשפחה; 7) 76 ספרים וציורים עבריים, לעברם בהכניות שונות לתרגילי הדקדוק; 8) 79 ספרים, ציורים ומכתבים אישכונים ערוכים לתרגום עברית להנכי התרגום והסגנון; 9) 31 ספחתות לשעורים (83 פתורים); 10) 8 בחינות (16 מחלקות). תלמידי המכתבים האלה עושים חיל להפליא, על זה יעידו מאת מכתבי התודה שביר. פרוספקט הנני שילח חנם. מכתב לזוגמא כתר אהר.

S. Walkowski Krakau, Miodowa16

השבת גניבה
בנסעי במסלת הברזל אוואטשיע — סטריא נננב ממני סל ובו היו חפצים בעד אלף בהרים, היינו שמריומל, (רוסיש סאבעל) בעד 400 כהרים ושני סליתים ושני זוגות הפילין ובגדי שבת וגם הכשימים, אצעה (ארמבאנד) וצמיד (בראשע) חרוז פניני בורשמיץ ועוד שאר דברים, איבערציעהער ובגדי ילד. מי שיש לו ידיעה מזה או שיבואו לידו לקנות, נא להודיעני ושבירו לא יקופח. הווערך של השמריימל הוא צהוב מכפנים.

Emanuel Waller Matyjowce

דברי חבמים
מורה דרך בכיאר דברי חבמיני בתלמודים ובמדרשות
מאת דר. וואלף מישעל

בספר הזה נפתרות החידות, שהצפינו חז"ל באגדותיהם על פי מצב החכמה ועל פי שיטות הפילוסופיה והרעיונות, ששלמו בעולם המדע בזמן התלמוד. המעין בספר הזה יבין רמזי חבמיני הקדמונים ורזיהם, הכמוסים באגדות ובמדרשים וידע כמה גדלה חכמת הראשונים ומה רבו הרעיונות הצפונים במלים הפשוטות לכאורה. בספר הזה אין רשות, כי אם דברי הגיון בריא ופשוט, שכל ישר מאיד עינים.

מחירו 3 כהרים עם המשלוח. להשיגו מיד המוכר

Rabbiner Dr. W. Mischel
Kimpolung (Bukowina).

הוצאת "אביב" ורשה.

יצא לאור ונמצאים למכירה:

(1) הילד (ספר קריאה למתחילים) מאת א. ליבושיצקי. מחירו 25 ק' משלוח 4 ק'.

(2) עברית בכתב (ספר למוד ראשית ידיעת השפה, באותיות הכתב) מאת ל. שאצקי. — מחירו 25 ק' משלוח 4 ק'.

(3) קורות העברים (לכתי ספר ולמתלמים) עם הרכה מפות וציורים (חלק ראשון במהרורה שניה מתוקנת) מאת ש. דוכנוב. — מחירו 60 ק' משלוח 10 ק'.

(4) קורות העברים (חלק שני) מימי אלכסנדר מוקדון עד אחרית ימי הגאונים, עם הרבה ציורים ומפות מאת הג"ל מחירו 70 ק' משלוח 12 ק'.

הכתבת:

Wyd. »AWIW«, Warszawa.
Nowolipie Nr. 15.